

MPRA

Munich Personal RePEc Archive

The Crisis of International Organizations

Georgescu, George

20 October 2005

Online at <https://mpra.ub.uni-muenchen.de/25766/>
MPRA Paper No. 25766, posted 10 Oct 2010 12:23 UTC

The Crisis of International Organizations

George Georgescu

Institute of National Economy

Abstract. The international organizations acting at world-wide scale seems unable to manage the multitude of rising problems due to the accelerated globalization and of the fast geopolitics' shift. The world is facing growing imbalances in international trade and financial flows, deepening of social inequalities and people's poverty, increasing international conflicts and insecurity, widening of terror threats and religion fundamentalism. The article points out some weaknesses of the international organizations framework highlighting the tendency of power dispersion from global to regional levels towards a multi-polar world.

Key Words: Globalization, Global Imbalances, International Organizations.

JEL Classification: F13,F33, F53, G01, O19

Note: This study has been published in the Romanian language under the original title: *Criza organizațiilor internaționale*, in the monthly Journal Bilanț, No 14, Bucharest, November, 2005 p. 62-65.

Criza organizațiilor internaționale

George Georgescu
Institutul de Economie Națională

Istoria recentă a omenirii, mai ales după cel de-al doilea război mondial, a fost marcată de apariția unei multitudini de organizații internaționale, aria lor de acțiune ambiționându-se a fi atât la scară mondială, cât și la nivel regional/local, iar spectrul de activități mergând de la problemele globale până la cele sectoriale sau de profil. În prezent, s-a ajuns la o situație paradoxală, în care, cel puțin aparent, aproape nimic important nu se mai mișcă în spațiul planetar dacă nu se bucură și de girul vreunei organizații internaționale.

Această situație și-ar putea găsi explicația în manifestarea unor atribute caracteristice creșterii interdependenței internaționale și accelerării fenomenului globalizării, dar suprapunerea în multe cazuri a activității organizațiilor respective, lipsa lor evidentă de articulare internă și/sau externă, dificultățile de gestiune consensuală a problematicii de care se ocupă, precum și structurile lor inerțiale, le-au erodat în timp din eficiență și, implicit, din credibilitate.

Organizații internaționale cu veleități planetare (ONU, Banca Mondială, Fondul Monetar Internațional, Organizația Mondială a Comerțului) se confruntă cu o criză instituțională, de fond, dar și de imagine, dovedindu-se incapabile să realizeze autoasumatele lor obiective globale, respectiv securitatea mondială (situațiile conflictuale s-au amplificat și cronicizat), combaterea sărăciei în lume (o jumătate din populația lumii încă trăiește cu mai puțin de 2 \$ pe zi), menținerea echilibrului financiar global (periclitat de deficitele enorme, bugetare și de cont curent ale SUA, în timp ce țările din Asia au acumulat cca 2500 mld.\$ rezerve valutare internaționale, reprezentând 2/3 din totalul lor mondial), precum și liberalizarea completă a comerțului internațional cu bunuri și servicii (eșecul Agendei Doha, relevat de menținerea

subvențiilor agricole - cca 150 mld. \$ pe an – din partea statelor dezvoltate, precum și de recrudescența protecționismului).

O N U, între schimbare și status quo

Cu aproape un deceniu în urmă, Amos Perlmutter, profesor la American University și cunoscut expert în politici comparate, atrăgea atenția că „ONU, ca instrument pentru asigurarea păcii și securității a devenit inefficient” și că „în ultimii 50 ani s-a dovedit de o impotență totală în privința conflictului arabo-palestinian”, ca de altfel și în cazul altor conflicte cum au fost cele din Ruanda sau Bosnia. Având în vedere disfuncțiile structurale, accentuate uneori de adevărate manevre politice interne care au diminuat capacitatea de realizare a consensului necesar pentru implementarea schimbărilor, comunitatea internațională a făcut repetate apeluri pentru o reformă a ONU, inclusiv a Consiliului de Securitate.

Documentul final al celei de-a 59-a sesiuni a Adunării Generale a ONU desfășurate la New York în sept. 2005, este departe de reforma așteptată de țările membre, în special de cele în curs de dezvoltare, forma finală a acestuia fiind considerată mult diluată față de cele convenite anterior, la nivelul diferitelor instituții subordonate, precum și profund deficitară la capitolul angajamente privind soluționarea problemelor globale ale omenirii: reducerea sărăciei, eliminarea restricțiilor în comerțul mondial cu produse agricole, mediul înconjurător. Nici problema terorismului internațional, asupra căruia toate statele s-au pronunțat că trebuie condamnat, nu a fost scutită de critici, unele voci autorizate afirmând că nu există încă nici măcar o accepțiune unanim acceptată a noțiunii de terorism.

Punctul cel mai sensibil al reformei ONU se referea la lărgirea Consiliului de Securitate, fiind puse în discuție 4 țări (Germania, Japonia, India și Brazilia) care să se alăture celor 5 membri permanenți ai acestui consiliu (SUA, Regatul Unit, Franța, Rusia și China). Îndelungile negocieri purtate pe întreg parcursul anului 2005, ca și în cadrul reuniunii la nivel înalt, inclusiv puternicul lobby diplomatic din partea diferitelor state sau grupări de state, nu au reușit să ajungă la o soluție de compromis, indiferent de formula propusă (membri permanenți dar fără drept de veto, majorarea numărului de membri nepermanenți etc.). Cele mai mari adversități s-au manifestat în privința candidaturilor Germaniei și a Japoniei (ambele susținute de SUA), ceea ce a blocat eventualul acces și al celorlalte două țări, dar această dispută a avut darul să releve, cel puțin aparent, starea actuală a situației geopolitice mondiale, precum și dificultățile din ce în ce mai mari de armonizare a deciziilor la nivel planetar.

În opinia unor experți ai Centrului American pentru Libertăți Individuale (CFIF), menținerea status-quo-ului ONU convine în primul rând Statelor Unite, o eventuală lărgire a Consiliului de Securitate conducând practic la continuarea diminuării influenței SUA în lume, ei apreciind totodată că punerea în discuție a Cartei ONU reprezintă prin ea însăși un pericol (s-ar deschide „Cutia Pandorei”), aducând Națiunile Unite aproape de autodistrugere.

Aceasta pentru a nu mai aminti de schimbările climatice globale care, deși fac vitală pentru umanitate o intervenție la nivel planetar, pun în evidență ireversibilitatea deteriorării mediului înconjurător și ineficacitatea palidelor încercări de restabilire a echilibrului ecologic (în primul rând nerespectarea angajamentelor din protocolul de la Kyoto).

Cel mai important bloc economic (Uniunea Europeană) traversează o criză de identitate, ce transpare în relaxarea obligațiilor asumate prin Pactul de Creștere și Stabilitate (SGP), în special cea a încadrării în pragul maximal al deficitului bugetar, precum și în eșecul ratificării constituției europene.

O altă organizație economică internațională (OECD), constituită inițial pentru coordonarea planului Marshall, și-a pierdut treptat din reprezentativitate, deciziile ei transformându-se practic în recomandări de-a lungul timpului, iar primirea în această organizație a viitoarelor țări membre UE, de regulă cu 1-2 ani înaintea aderării, devenind o simplă formalitate. De asemenea, degringolada actuală a cotațiilor mondiale ale țiteiului demonstrează incapacitatea OPEC de a menține fragilul echilibru al pieței mondiale a energiei, apărând spectrul amenințător al unui nou șoc petrolier.

Pe de altă parte, cel mai important bloc militar (NATO) se găsește într-o criză structurală, dispariția adversarului pentru combaterea căruia fusese creat (țările pactului de la Varșovia) și apariția altuia (terorismul mondial), împotriva căruia nu se poate lupta cu mijloace tradiționale, impunând schimbări de strategie, în special din partea liderului alianței, generatoare de tensiuni între țările membre, care le tulbură și scena politică internă a acestora.

Oficiali ai Pentagonului au recunoscut că strategia militară actuală a SUA, bazată pe formula 1-4-2-1 (semnificând în ordine 1-apărarea teritoriului american; 4-capacitatea de descurajare a conflictelor în patru zone critice din lume; 2-înfrângerea a doi adversari simultan; 1-din care unul în mod decisiv) necesită a fi revizuită, SUA ne mai putând, în condițiile majorării eforturilor de apărare anti-teroristă a propriului teritoriu, să aloce resurse pentru susținerea simultană a două operațiuni militare de anvergură.

Critici tot mai dure la adresa F M I

Într-un interviu acordat în apr. 2005 revistei Financial Times, Rodrigo de Rato, Directorul Executiv al FMI, deși a respins părerea conform căreia această instituție financiară internațională și-a pierdut influența sa în Asia, el nu a putut să conteste faptul că rețetele standard ale FMI aplicate în perioada post-criză din 1997 nu au condus la rezultatele așteptate în toate țările, precum și nici acela că rezervele valutare uriașe acumulate de către statele asiatice nu reprezintă un scut care să le permită evitarea altei eventuale crize, fără a mai fi nevoite să accepte recomandările impuse de FMI, în schimbul asistenței financiare din partea acestuia.

În oct. 2005, M. Goldstein și M. Mussa, de la prestigiosul Institute for International Economics (IIE) din SUA, au publicat un articol extrem de critic la adresa FMI, preluând și un comentariu acid al Departamentului de Finanțe al administrației americane (SUA fiind principalul acționar al acestei instituții financiare internaționale), conform căruia „s-a creat percepția că FMI a adormit la volan” în privința principalei sale responsabilități, respectiv supravegherea funcționalității sistemului monetar internațional, aflat în prezent într-o situație de dezechilibru global al plăților externe, rezervelor valutare și cursurilor de schimb. Cei doi reputați cercetători menționați atrăgeau atenția că adâncirea acestor dezechilibre poate conduce la declanșarea unui război comercial mondial și la instalarea haosului internațional, precum și că, dacă FMI nu este capabil să-și îndeplinească îndatoririle, atunci acestea vor trebui să fie preluate de către altcineva.

În nov. 2005, în organizarea IMF Center Economic Forum, se va desfășura la Washington o masă rotundă privind reforma FMI, în care se va încerca găsirea unui răspuns satisfăcător la întrebarea dacă structurile de administrare ale fondului, constituite cu 60 ani în urmă, mai corespund provocărilor secolului XXI și dacă sistemul actual de cote poate fi revizuit astfel încât să se asigure o reprezentare echitabilă a țărilor membre și să fie garantată legitimitatea FMI, absolut esențială pentru eficientizarea sa.

Cifre relevante pentru diminuarea activității de asistență financiară a FMI:

	2000	2001	2002	2003	2004	2005*
Total acorduri țări	59	58	53	58	49	44
Din care:						
Acorduri PRGF	34	39	39	38	33	30
Acorduri Stand-By	25	19	14	20	16	14
Total credite (sold fine perioadă, mld. SDR)	43	54	64	65	55	41

* 7 luni 2005

Sursa: IMF Annual Report, anii 2000-2005.

Cu toate încercările de reformă, inclusiv a ONU și FMI, se asistă după părerea noastră la intrarea într-o situație practic fără ieșire a organizațiilor și agențiilor internaționale care activează la nivel planetar,

a căror decădere nu poate fi împiedicată și nici substituită probabil de structuri suprastatale de tip G7-G8-G10 sau de activizarea unor rețele internaționale private de tip Bilderberg (denumite uneori „guverne mondiale umbră”).

Cauzele acestei situații sunt multiple, dar cea fundamentală considerăm că derivă dintr-o anumită ciclicitate naturală a dezvoltării națiunilor, care provoacă schimbări ale echilibrului de forțe de pe mapamond, implicit la nivelul organizațiilor internaționale.

În timp ce Anglia a dominat secolul XIX, iar SUA secolul XX, multe păreri înclină să creadă că secolul XXI va fi unul asiatic, sub influența dezvoltării accelerate a Chinei și, în mai mică măsură a Indiei, care sunt și cele mai populate țări de pe glob, ceea ce ar impune argumentul supremației prin număr. Dar, dacă China tinde să devină o superputere, întrebarea fundamentală este orizontul de timp în care modelul economiei socialiste de piață poate rezista incompatibilității cu societatea de tip închis în care se dezvoltă și dacă aceasta nu va răbufni la un moment dat, spulberându-i totodată visul de a deveni lider mondial. De asemenea, nu este de așteptat ca SUA să rămână impasibilă la ofensiva diplomatică a Chinei și să-și piardă, pe termen lung, pozițiile ocupate.

Globalizarea accelerată scăpată de sub control și competiția acerbă între marile TNC, precum și între națiunile lumii, fac din ce în ce mai dificile tentativele de reglementare internațională, ceea ce accentuează criza instituțională mondială. Scena politică a lumii seamănă din ce în ce mai puțin cu un teren pe care se desfășoară un joc cu reguli clare, a căror eventuală încălcare să fie sancționată de un arbitraj imparțial.

De altfel, sancțiunile internaționale nu mai sperie pe nimeni, cele câteva state în această situație (Cuba, Myanmar, Coreea de Nord, unele țări africane) găsind subterfugii pentru a le eluda sau beneficiind de ajutorul altor state, iar organizațiile teroriste fiind absolut imune la principiile de drept internațional. Combaterea terorismului mondial nu dă rezultatele scontate în ciuda costurilor enorme (aproape 200 mld.\$ cheltuiți doar în 2005, din care cca 45% de către SUA) și a retoricii uneori prețioase, înregistrându-se în realitate, așa cum apreciază mulți comentatori, o creștere a amenințării teroriste la adresa civilizației.

Se pare că omenirea se găsește mai degrabă în fața unei ere multipolare, în care puterea mondială tinde să se divizeze în blocuri regionale, structurate pe criterii politice, economice și chiar religioase, a căror luptă pentru supremație le determină să etaleze punctele lor forte, nu întotdeauna într-un spirit universal. În ultimii ani devin tot mai vizibile noi comuniuni de interese, dinamica relațiilor internaționale generând schimbări radicale ale tabloului politic mondial, cu alianțe de neimaginat în urmă cu câțva timp.

Motorul acestor schimbări este, în esență, de natură economică, vitezele diferite de creștere inducând o re poziționare a ierarhiei națiunilor și chiar a continentelor din acest punct de vedere. Michael Spence, laureat al premiului Nobel pentru economie, observă că deja are loc o dispersie a puterii și a influenței economice pe mapamond, conturându-se un grup de state denumit generic BRIC, respectiv Brazilia-Rusia-India-China, susceptibile să devină actori principali ai scenei mondiale la orizontul anului 2050.

O privire atentă asupra sensului mutațiilor care se produc pe arena internațională poate sesiza un numitor comun al acestora, constând în evadarea din tiparele sferelor de influență tradiționale. Considerăm că această tendință se manifestă cel mai pregnant în America de Sud, aflată până nu demult sub dominația politică și economică a SUA, unele state latino-americe (Venezuela în primul rând) emițând tot mai frecvent semnale, unele chiar cu tonalitate ridicată, de desprindere de sub această tutelă, și de autonomizare la nivel regional.

De remarcat că, la finele lunii sept. 2005, s-a desfășurat la Brasilia prima întâlnire la nivel înalt a Comunității Națiunilor din America de Sud (CSN), liderii celor 12 țări prezente angajându-se să consolideze acest nou spațiu politic și convenind asupra convergenței între acordul Mercosur și cel al Comunității Andine, în scopul integrării regionale și dezvoltării unei piețe unice. Statele membre CSN s-au pus de acord și în privința integrării energetice, protecției mediului, precum și instituirii unor mecanisme financiare regionale pentru promovarea dezvoltării economice și reducerii decalajelor. De asemenea, este semnificativ că liderii sud-americi și-au exprimat intenția de a dezvolta relațiile de

cooperare cu statele arabe și cu țările africane, cu care urmează a avea întâlniri inter-regionale la nivel înalt, probabil până la finele acestui an.

Pe continentul asiatic, cu precădere în partea sa din sud și est, eforturile de construire a unui bloc comercial sunt relativ avansate, prefigurându-se un acord de liber schimb (FTA) al grupării ASEAN+3 (China, Japonia și Coreea de Sud), cu o piață unică potențială uriașă, de aproape 2 mld. consumatori, la orizontul anului 2015. Pe de altă parte, lumea islamică se regrupează în jurul Malaeziei, care și-a asumat rolul de lider al acesteia, în virtutea forței sale economice și a poziției echidistante față de marile puteri. În oct. 2005 s-a desfășurat la Kuala Lumpur primul Forum Economic Islamic Mondial (alternativă musulmană la Forumul Economic Mondial de la Davos), care a făcut un apel la intensificarea cooperării economice între statele musulmane. Printr-o declarație comună, s-a cerut celor 57 țări membre al Organizației Conferinței Islamice (OIC) să întreprindă măsuri pentru facilitarea comerțului, avându-se în vedere, într-o abordare step-by-step, încheierea de acorduri FTA sub-regionale și regionale, care să conducă la crearea unei piețe unice islamice, cotată la 1,5 mld. consumatori. De asemenea, în scopul combaterii sărăciei, s-a avansat ideea constituirii unei Corporații Mondiale Islamice pentru Dezvoltarea Economică, care să promoveze investițiile și proiectele de dezvoltare a infrastructurilor în țările OIC.

Bibliografie

Day P. (2005) *The Changing Face of Global Power*, BBC World Service Series, October 4.

Goldstein M., Mussa M. (2005) *The Fund Appears to Be Sleeping at the Wheel*, Financial Times, Op-Ed, October 3.

IMF (Years 2000-2005) *Annual Report*, Washington.

IMF (2005) *Reforming the IMF: Governance and the Executive Board*, November 4, IMF Center Economic Forum.

Perlmutter A. (1997) *Making the World Safe for Democracy: A Century of Wilsonianism and Its Totalitarian Challengers*, University of North Carolina Press, 1997.

Rodrigo de Rato (2005) *Global Imbalances and the Transatlantic Relationship*, European Institute Conference, Washington, November 10.

UN (2005) *Final Document High-level Plenary Meeting of the General Assembly of September 2005*, A/59/HLPM/CRP.1, New York.

*** *Declaration on the Convergence of Integration Processes in South America*, First Meeting of Heads of State of the South American Community of Nations, Brasilia, September 30, 2005.